

Vážení přátele,

třetí číslo Bulletinu naší společnosti se pokouší rozšířit svou náplň nad rámec spolkových informací. Na prostředním dvoulístu najdete informace, dojmy a posudky několika kolegů, kteří se zúčastnili 24. Kongresu dějin umění, který CIHA uspořádal letos v červenci v Berlíně. Na rozdíl od minulých dob, kdy cestu povolovaly a také platily "vyšší orgány", mohl se do Berlina vypravit každý, kdo má o dějepis umění zájem - ovšem na své vlastní naklady. Chystejme se na další kongres, který by se měl konat za tři roky ve Velké Británii.

Toto číslo Bulletinu je posledním, které se zasílá na 257 adres původně přihlašených členů UHS. Připomínáme, že kdo chce i nadále být členem Společnosti, musí do konce října zaplatit členský příspěvek 100 Kčs (s výjimkou osob v důchodu a pochopitele i těch, kteří tak už pro letošek učinili, např. na letošní valné hromadě). K jednomu z předsevzetí výboru UHS patří i odhodlání usporádat valnou hromadu za rok 1992 ke konci ledna: tak, aby se období placení členských příspěvků srovnávalo s letopočtem, potvrzovaným do členských legitimací, umožňujících volný vstup na výstavy.

(red.)

Připravované akce

Mistr Theodorik - výstava, přednáška, kolokvium
Na podzim roku 1989 se uskutečnila ve výstavní síni Sbírky starého českého umění Národní galerie v klášteře sv. Jíří mimorádně významná výstava téměř 40 deskových obrazů mistra Theodorika z kaple sv. Kříže na Karlštejně. Byly to obrazy, které byly do té doby restaurovány v rámci Široce založené akce obnovy hradu. U přiležitosti I. konference Uměleckohistorické společnosti v českých zemích dne 15. února 1991 bylo usporádáno zasedání několika odborných sekcí, z nichž jedna byla věnována problematice restaurování malířských děl v kapli sv. Kříže. Práce účastníků byly později publikovány alespoň ve skromném sborníku zásluhou Ústavu dějin umění. - Restaurátorské práce od té doby pokračují. I tentokrát bude využito výjimečně přiležitosti, aby se veřejnost mohla seznámit s výsledky této druhé etapy formou výstavy. Národní galerie uskuteční ve spolupráci s Památkovým ústavem středních Čech výstavu dalších restaurátorských dokončených a tentokrát i rozpracovaných Theodorikových desek. Bude umístěna v prostorách kostelů kláštera sv. Anežky České od 15. října do 31. ledna 1992. Soubor obsahuje ca 20 obrazů a výstava získala díky finanční podpoře Nadace Archa i možnost vydání obsáhlého katalogu. - Výbor UHS se rozhodl využít této přiležitosti i k dalším akcím. V průběhu výstavy bude tamtéž usporádána (pravděpodobně 17. listopadu t.r.) přednáška o mistru Theodorikovi, která bude určena nejsírsi veřejnosti. Reagujeme tím na hlasy, které při naší poslední valné hromadě žádaly o

organizovaní veřejných přednášek: měla by být první v řadě dalších, pořádaných každý měsíc. - Na závěr výstavy pak uspořádáme ryze odborné zasedání a kolokvium zajemců z řad historiků umění a památkářů, restaurátorů aj. Obracíme se na Vas, abyste laskavě s dostatečným časovým předstihem přihlásili aponovací názvy svých příspěvků. S publikováním příspěvků lze již nyní realně počítat. Věříme, že zájem bude veliký a spoleháme na aktivní účast všech kolegů, kteří se touto a příbuznou tematikou zabývají. Jde v souhrnu skutečně o ojedinělou oborovou akci a přali bychom si, aby s počátkem příštího roku byla i jakýmsi symbolem příští, rozsáhlejší a zretelnější aktivity naší Společnosti.

Ladislav Kesner st.

Příspěvky a přihlášky k účasti na kolokviu zasílejte laskavě na adresu Dr. L. Kesner st., 140 00 Praha 4, 5. května 19, nebo telefonicky na číslo 43 19 904.

Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem chystá k příležitosti výstavy "Dobré dílo Josefa Floriana" (1.10.-13.12.1992) mezioborový pracovní seminář na 21. října 1992. Přihlášky k účasti spolu s názvem příspěvku zasílejte na adresu GMU, Očkova 5, 413 01 Roudnice n.L. (telefon 2261).

Ve dnech 12.-17. října 1992 bude v Praze pobývat Prof. Dr. Robert Suckale, významný německý medievalista, který se v posledních letech stále soustředěněji zajímá i o českou gotiku. UHS jej pozádala, zda by v Praze nepřednesl přednášku, bohužel do uzávěrky Bulletinu jsme nedostali definitivní odpověď. Zájemcům o středověké umění se pokusíme zaslát urychleně zprávu.

Moravská galerie v Brně otvírá po dlouholeté přípravě svou stálou expozici výtvarného umění od středověku po 19. století. Přesnější informace o zahájení rozesílá MG na pozvánce. UHS chce při této příležitosti uspořádat v Brně odborné kolokvium, věnované této významné expozici. Předběžný termín je v pondělí 11. ledna 1993. Zájemci o vystoupení s předem připraveným příspěvkem necht se ohlásí v Moravské galerii u Dr.K. Chamonikolasové, Husova 14, 602 00 Brno.

Ústav dějin umění pořádá přednášky k dějinám výtvarného umění v Čechách a na Moravě. Přednášky pro odbornou i širší veřejnost se budou konat ve čtvrtek od 15 hodin v zasedací síni č.206 v budově Presidia ČSAV, Národní 3, Praha 1.

8. října: Klára Benešovská, Arras a Parler

12. října

(výjimečně pondělí): Zuzana Vsetecková, Středověká nástěnná malba v Čechách.

22. října: Hana Hlaváčková: Počátky deskové malby

29. října: Milena Bartlová: Boj o obrazy (vztah husitského a byzantského ikonoklasmu)

5. listopadu: Ivo Hlobil: Počátky renesance na Moravě

12. listopadu: Ivan Muchka: Pražský Hrad v době Rudolfa II.

19. listopadu: Tatána Petrasová: Boj o českou národní gotiku

Z 24. MEZINÁRODNÍHO KONGRESU DĚJIN UMĚNÍ V BERLÍNĚ

Předkládáme první dojmy z jednání kongresu, jehož program jsme už dříve uveřejnili. Původní záměr, získat od českých účastníků více postřehů z jednotlivých kongresových sekcí, se zde - z notoricky známých důvodů - napiňuje jen částečně. Tyto dílčí záznamy spíš symbolizují to, co bylo výzvou kongresu: naší povinnost reagovat tam, kde se chceme postupně vymanit z izolace. Jde tu spíš o doteky s mnohovrstevnou problematikou našeho oboru, za nimiž budou jistě následovat seriózní i ucelené recenze kongresu, a také vydání kongresových materiálů, jež se má údajně - ve srovnání s předchozími kongresy - výrazně urychlit. Případným zájemcům lze zatím nabídnout aspoň otiskované teze jednotlivých přihlášených příspěvků, jejichž kopii na požádání zašleme.

Jeden z nejnalehavějsích dojmů z kongresu se týká nás samých: byla naše aktivní i pasivní účast "silná" nebo "slabá"? Ponecháme-li stranou účast jednotlivých našinců (vždy ovšem rozhodující) na kongresu, který také měl otevřít dveře mezinárodního společenství oboru středo- a východoevropánů, možná odpověď zní, že české dějiny umění mají vcelku stále "své rezervy".

Česká problematika na kongresu

Z českých historiků umění se kongresu aktivně zúčastnili čtyři. Eliška Fučíková byla pověřena vedením sekce Umění ve střední Evropě 1500-1800 a pozvala jako jednoho z přednášejících Ivo Hlobila (ÚDU ČSAV Praha) s příspěvkom *Počátky renesance na Moravě*, který patřil k těm, jež seznamovaly odborné publikum s materiálem i myšlenkami dosud převážně neznámými. "Kulatého stolu" této sekce se zúčastnil Lubomír Konečný (FF UK Praha) s kratším příspěvkom *Emblematika a výtvarné umění v renesančních a barokních čechách*. Poslední pak byla Hana Hlaváčková (ÚDU ČSAV Praha), kterou do sekce o Dvorském těle v evropském středověkém umění pozval chicagský M.Camille (autor nedávno vydané knihy Gothic Idol). Sekce se konala v největším z kongresových auditorií a těžistě většiny příspěvků bylo v sociologickém výkladu různého zobrazování v kontextu dvorské společnosti. H.Hlaváčková promluvila o známých "erotických scénách" a nahých lazebnících z iluminací rukopisů Václava IV. a kladla naproti tomu důraz spíše na theologickou symboliku těchto zobrazení. Potvrdil se tak zajímavý jev: při výkladu středověkého umění vycházel z jeho náboženského kontextu jen několik badatelů z bývalých socialistických zemí, zatímco jejich západní kolegové dávají přednost výkladům formálním, historicko-politickým a, jak řečeno, sociologickým.

Na kongresu byla též druhá sekce věnovaná umění ve střední Evropě, a to v období 1250-1500. Předseda P.Skubiszewski však do ní nepozval žádného českého badatele, ačkoli se ukázalo, že zmínce o českém materiálu se ze 14 přednášejících mohli vyhnout jen dva. Jak je vůbec možné natolik přehlížet podstatné výsledky českých badatelů na tomto poli? Pravděpodobně nejzávažnějším důvodem bude jednak naše uzavřenosť v českém jazykovém ghettu

(nemáme na rozdíl od Polska a Maďarska jediné periodikum vydávané v cizích jazycích), jednak už víceletá absence vydávání české uměleckohistorické bibliografie, takže ani hlavní zahraniční bibliografické příručky nemají odkud čerpat informace o zdejších publikacích. Podobně se nikdo od nás nezúčastnil sekce o výzkumu židovských synagog střední a východní Evropy. Milena Bartlová

Komputerizace našeho oboru

Na kongresu předváděl pouze The Getty Art Historical information Program, Špička v tomto oboru. Nyní se soustředuje na vytváření thesauru podle uměleckých odvětví. tj- jednotného a závazného slovníku pojmu a terminů, který bude základem pro budování jakýchkoli dalších systémů evidence a slouží i bibliografickým systémům. Jedním z úkola, které před českým dějepisem umění stojí, je připojit se k této práci a vytvořit (pravděpodobně překladem?) thesaurus pro použití v češtině. Kdo bude schopen a ochoten se tohoto úkolu ujmout, ovšem zatím není zdaleka jasné.

Milena Bartlová .

Kritická teorie v historii umění

Tento název nesl satelitní panel, který pro mne osobně přinesl jeden z nejzajímavějších a nejpoučnějších zážitků z kongresu - a to nikoliv jen díky příspěvkům samým. Moderátori Ann Holy a Keith Moxey definovali kritickou teorii s odkazem na její počátky u Adorna a Horkheimera - jako přístupy, vycházející z vědomí faktu, že historie je produkcí a tedy i každá uměnovědná interpretace je historicky a ideologicky determinována. Jednotlivé příspěvky pak z různých pozic ukazovaly na možnosti pohybu v prostoru, vzniklém ústupem (pro někoho možná pádem) filosofie objektivismu a pozitivismu, které tak dlouho dominovaly této disciplíně. Jak se dalo očekávat, objevily se mezi příspěvky na panelu i přednášky, nesené z feministických pozic a příčítám své předpojatosti, že se mi jeví nejméně srozumitelnými (zejména Politická extáze Kajy Silvermann).

Snad nejzajímavější moment celého jednání přišel v okamžiku, kdy panel nastavil zrcadlo sám sobě. Stalo se tak ve chvíli, kdy v diskusi po Moxeyho kvalitní přednášce, sledující jak sociální a kulturní hodnoty Erwina Panofského jsou nevědomky reflektovány v jeho díle, jedna z přítomných dam vyslovila svoji námitku, že interpretace všebeč nevzala v úvahu feministické hledisko - aniž by doložila co tím miní. Následoval potlesk asi dvacetí z přítomných dam a několika mužů! - (v sále bylo asi sto lidí.) Bezděky se mi vybavila zdrcující kritika, kterou jsem kdysi slyšel při obhajobě své diplomní práce: "Všebeč jste necitoval sovětské prameny" a nebyl jsem asi sám koho zamrazilo z poznání, jak rychle se militantní feminismus rozšiřuje z kateder amerických univerzit do Evropy. Byla to ovšem celkem objektivní ilustrace toho, do jaké míry je soudobá aktivita v dějinách umění - v dobrém i ve zlém - dominována akademickou praxí amerických univerzit. Čekal jsem, kdy někdo z moderátorů, nebo alespoň z

pléna, povstane a upozorní na ironii okamžiku, na zjevný fakt jak tato událost nechtěně podtrhla a potvrdila smysl panelu, jak jednání dodalo samo sobě raison d'être: že totíž celá feministická agenda, pronikající do dějepisu umění pod rouškou "objektivizace" disciplíny, dosud dominované "mužským" pohledem, je sama o sobě především svrchovaně ideologizovaným produktem určitého společensko-politické situace a jako taková objektem pro analýzu z pozic kritické teorie. Nestalo se. Na feminismus byla v Berlíně i kritická teorie krátka. Ladislav Kesner ml.

Ladislav Kesner ml.

Modernosť, marginálnosť a tradice v islámskej architektúre

Spíše šlo o architekturu v islámských zemích. Důraz: moderní je v každé době, v každém místě vždy něco jiného. Stejně je to i s problémem marginálnosti - islámská architektura ve světovém měřítku rozhodně nemůže být pokláданa za okrajovou. M. Al-Asad se soustředil na to, jak publikace káhirských staveb ovlivnila v 19. století evropskou architekturu - jež následně působila na nové stavění v Egyptě. S. Bozdogan představila tři etapy moderní turecké architektury 1. poloviny 20. století: nejprve hledání oficiálního národního slohu, poté kopirování evropské avantgardy a ve 30. letech návrat k tradicím lidového tureckého domu až do úrovně vypracování "typizační směrnice" správného obydli. H.U.Chan upozornil na to, že architekturu nelze hodnotit z jediné pozice, vždy je na ni nutno pohlížet současně z hlediska národního i obecného: islámské stavby je nutno posuzovat u vědomí toho, co islám znamená v duchovním smyslu. Radka Sedláčková

Radka Sedláková

Budoucnost historických měst

Diskutovalo se především o Berlíně, jenž po opětovném spojení a po rozhodnutí, že se znova stane hlavním městem, je oprávněně aktuálním předmětem zájmu. Co uchovat a co přestavět. M.Tafuri, veoucí této sekce kongresu, zdůraznil, že rekonstrukce je prvořadě politickým rozhodnutím, architektonické dědictví se stavá nejen součástí obrazu města, ale i společnosti. N.Huse a Ch.Hoh-Słodczyk se soustředili na problém architektury 1. let - Stalinallee je dnes pro Berlín památkou stejně zásadního významu jako její protiváha Hansaviertel. Obdobně je nutno přisputovat i ke Speerově architektuře - i když jde o památku na tragické období, nelze město rekonstruovat do idealizovaného obrazu, ve kterém bychom něco zapřeli či zkreslili. W.Wolters se zabýval problémy rekonstrukcí v Benátkách - jen 30% domů je oficiálně památkově chráněno, modernizace ostatních často znamenají hrubé zásahy do památkové podstaty. Novostavby, byť řídké, jsou benátské pouze povrchními dekoracemi. Jisté pozdvížení vyvolalo schéma navrhovaného metra kolem Benátek. M.Piana informoval o metodách rekonstrukcí, o potřebě dokonale znát nejen historii domu, ale stejně tak jeho technická a materiálové provedení (díky častým výměnám stavebních prvků po povodních lze tvrdit, že historie začíná v Benátkách až od 1. patra). Radka Sedláková

"Ostrov muzeí" v Berlíně

Kdo očekával, že se tu dozví, jak to s tedy galeriemi a muzei v Berlíně nakonec bude, zůstal zklamán - ale to vyvázilo potěšení z kvalitní a ovšem i dosti vášnivé galeristické a muzejní diskuse. Generální ředitel Preussische Kunstsammlungen, napadený v řadě bodů místními kolegy, zaujal defensivní, a koneckonců pochopitelné stanovisko, že úvahy o znovuslužování sbírek i restituči a využití objektů či areálů a tím spis o dobudování dalších objektů zastavají otevřené. Dosud udělaná rozhodnutí dají smysl ve světle toho, co se možná podaří uskutečnit a jsou vázána na nadřazené sféry, na finanční a správně-urbanistická rozhodnutí. Pro českého posluchače nakonec nejspis ponaučení, že - při všech našich galerijně-muzejných obtížích - "naše starosti na berlínské hladivě". Přestože muzejní Berlin dnes sotva může být modelový příklad něčeho jiného než propletení hledisek a problémů, dala kongresová sekce přiležitost i k provětrání "muzejní filosofie": ředitel londýnské Národní galerie varoval před centralizací muzeí. Rekapituloval londýnské rozhodování z minulého století: vláda nakonec nechala budovat tamní veřejná muzea decentralisticky, se snahou zpřístupnit je domácímu obyvatelstvu a nejširším vrstvám, a to vědomě na úkor turistů. - Den předtím na panelu o nové muzejní architektuře dostala zásah čestná přístavba m. j. právě Národní galerie v Londýně, když sekci ovládly dva tri přispěvky, útočící na postmoderní architekty. Kladná odezva auditoria zahrnovala snad jakési vyrovnání učtu galerijních kunsthistoriků s architekty. O kvalitě provozních, méně spektakulárních stránek muzejní architektury se hovořilo znepokojivě málo. Roman Prahl

Paříž jako mezinárodní umělecké centrum v 19. století

Výzkum umění minulého století byl na kongresu prezentován klasickým tématem v sekci uvedené osvědčenými autory. Všeobecnému téma kongresu po "pádu zdí" však odpovídala snaha revidovat frankocentrismus ve prospěch mnohonárodního podílu na umění minulého století, kterým se z hlediska národního původu umělců a jeho relevance zabýval Pierre Vaisse. ten-Doesschate Chu zase ukazovala, jak "válka", "bitva" směru a jednotlivců v salonech umění 19. století přispěla k militantnímu konceptu modernismu, a také, jak tehdy cizí umělci - v některých obdobích pařížského Salónu početně téměr prevazující nad domácími - byli bráni z hlediska ocenění zkrátka. Zkrátka ovšem přišli i hosté zmíněné sekce, kteří se v sálku tísnili jako návštěvnici přeplněných vystav umění minulého století. Naproti tomu americký rozbor berlínského obrazu Adolfa Menzela Falknové okno, konany v řadě kongresových interpretaci Sedevrát, se odehrával rituálně, v hlavním sálu haly. - Devatenácté století na kongresu vcelku zastínila doba kolem 1800, pro níž se podařilo formulovat přesazné téma Zánik řeči klasického obrazu / Od narace k ikonu / Od setbě obrazu kolem roku 1800. Úspěchu sekce napomohlo opět i to, že se mohla oprít o mnohaleté rozpracování problematiky v německé i anglické a francouzské historiografii umění. Roman Prahl

26. listopadu: (katedrála sv. Vítá v 19. století)
 Vojtěch Lahoda: Mezi expresionismem a
 Kubismem
3. prosince: Lenka Bydžovská: Artificialismus
10. prosince: Petr Halík: Trendy současné světové
 architektury

Aktivity

V minulém roce vznikla Nezávislá památková unie, "dobrovolná, nezávislá a nepolitická organizace, která si klade za cíl přispívat k záchraně a poznání památek všeho druhu jakožto součásti národního dědictví". Členství v Unii, která působí zatím v Praze a v Brně, je kolektivní. Adresa české kanceláře: ing. Jiří Novák, Nad Rokoskou 29, 182 60 Praha 8.

Nová periodika

Zlatý řez je název nového, exkluzivně vypraveného periodika, které začíná vycházet v Praze. Je věnováno především současné tvorbě - architekturě, výtvarnictví, siroce chápanému designu a dalším oborům. Nebude opomíjet ani problematiku starého umění, památek a jejich restaurování. Bude obsahovat též obecně filosofické a kulturně teoretické úvahy, diskuse, recenze, aktuality apod. Pojmenování časopisu, který se bude zabývat i vzájemnými vztahy druhů umění, je symbolické, neboť je znakem absolutní harmonie. Šéfredaktorkou je Milena Sršňová. Vydává s.r.o. stejněho nazvu. Časopis má vycházet měsíčně v české a anglické řeči, v rozsahu bohatě ilustrovaných 36 stran, a to od září 1992. Cena předplatného na 4 měsíce 120 Kčs, jednotlivě 34 Kčs. Adresa redakce a objednávek: Zlatý řez, Ranop, značka T001, p.o.box 26, 182 00 Praha 8.

V. Vinter

Pamiatky a muzeá, revue pro kulturné dedičstvo, vydávají Slovenské národní muzeum a Slovenský ústav památkové péče nově ve vydavatelství Tatran v Bratislavě. Názvem navazuje na někdejší obdobný časopis, založený roku 1952 a obsahově na další periodikum podobného zaměření, Pamiatky-súčasnosť a Vlastivedný časopis, jejichž sloučením v roce 1991 vznikl. V 1. čísle ročníku 1992 je připojen obsah těchto časopisů, jak v minulém roce vycházely. Nová revue vychází jednou za dva měsíce, má reprezentativní úpravu s mnoha černobílými i barevnými reproprodukciemi, barevnou obálku a je tištěna na kvalitním křídovém papíře ve formátu A4. Obsah každého čísla, zaměřený siroce ve smyslu pojmenování, je uváděn též anglicky a německy, stejně tak resumé. Je cenným zdrojem informací i pro historiky umění a architekty. Roční předplatné činí 114 Kčs, jednotlivá čísla 19 Kčs. Redakce a administrace Radvanská 1, 814 06 Bratislava.

V. Vinter

Od svého červencového čísla (5/92) dostal novou podobu Věstník asociace českých, moravských a slezských muzeí a galerií, který je věnován širokému spektru aktuální problematiky a má rozsah 12

stran. Pokud se vám dostane do rukou tiráž příp. adresa redakce, prosíme o její zaslání, abychom ji mohli v Bulletinu uveřejnit pro další zajemce.

Vypsáne granty

The Getty Grant Program vyhlašuje opět nabídku grantů pro vědce ze střední a východní Evropy, m. j. tez v oboru dějepisu umění. Poskytuje stipendium ve výši 10 tisíc dolarů na výzkum v zahraničí na dobu 4 měsíců v akademickém roce 1993/4. Vloni, jak jsme informovali v minulém čísle Bulletinu, získalo toto stipendium 6 českých a moravských historiků umění. Přihlášky, které je třeba vyplněné odoslat do 2. listopadu 1992, lze obdržet na adresu Research Grants - The Getty Grant Program, 401 Wilshire Boulevard, Suite 1000, Santa Monica, CA 90401-1455, Fax 310-395-8642.

Baderova nadace pro výzkum barokního umění byla založena americkým podnikatelem, chemikem a sběratelem Dr. Alfredem Baderem z Milwaukee ve státě Wisconsin k podpoře uměleckohistorického výzkumu evropského barokního umění v České republice. Finanční prostředky budou k dispozici po následující tři roky prostřednictvím Nadace Charity 77 v New Yorku. Jeden badatel ročně obdrží částku 15 tisíc dolarů na pokrytí nákladu na cestu a pobyt v kterékoli zemi, jíž si vybere. Jedinou podmínkou je, aby se badatel po ukončení šti měsíčního pobytu vrátil zpět do České republiky a odevzdal zprávu o výsledcích svého výzkumu. O grant může zadat každý český badatel v oboru malířství 17. století. Žádosti o grant na akademický rok 1993/4 je třeba zaslat na adresu Dr. M. Bartlová, Ústav dějin umění Akademie věd, Haštalská 6 116 92 Praha 1 tak, aby došly nejpozději 2. ledna 1993. Podle přání Dr. Badera budou žadatele vybírat Dr. Milena Bartlová a Dr. Tomáš Vlček, za základ pro své rozhodování budou brát doporučení výboru Uměleckohistorické společnosti v českých zemích.

Personalia

Research Support Grant od Středoevropské univerzity obdrželi na akademický rok 1992/3 tito badatelé v oboru dějin umění:
 L. Hlaváček (Sorosova nadace moderního umění Praha): Kritika individualistického přístupu českého a středoevropského umění a myšlení.
 K. Chamoni kolásová (Moravská galerie Brno): Umění Nicolause Gerhaerta v moravském kontextu.
 M. Bartlová (Ústav dějin umění ČSAV Praha): Vztah českých milostných madon k ikonám.
 M. Dvořák (Stát. rest. ateliéry Praha): Pomoc při záchrane čsl. kulturního dědictví (zahraniční zkušenosti z restaurování starých obrazů).

Bulletin Uměleckohistorické společnosti v českých zemích
 číslo 3/1992. Vydává výbor UHS. Dne 30.9.1992. Redakce M. Bartlová a R. Prahl. ISSN 0862-612